

Jama: včasih zatočišče za praljudi, danes na žalost za smeti

Avtorica besedil: Tina Poljšak, Notranjski muzej Postojna. Strokovni pregled: mag. Slavko Polak in Alma Bavdek, Notranjski muzej Postojna. Oblikovanje: Ivan Mitrevski.

1. Jama kot prebivališče in pasti živali

V kraških jamah lahko najdemo kosti različnih vrst živali. V jamah so si nekatere živali, kot na primer jamski medved, uredile prebivališča in prezimovališča, v kraška brezna pa so včasih nesrečne živali tudi padle. V jamskih plasteh zato lahko paleontologi najdejo ostanke živali, ki so tu živele tudi v davni preteklosti. Med njimi so tudi vrste, ki so živele v

16	3	19	3	13	17
----	---	----	---	----	----

 dobah. Takrat so pri nas še živeli mamuti, jamski medvedi in stepski bizoni, v času toplih obdobj pa jamski levi, hijene, nosorogi in celo povodni konji. Nekatere živali so se uspele prilagoditi ali preseliti, druge pa so izumrle.

Kosti bizona.
Foto: Miha Dolenc.

2. Jamski medved

V jame se zatekajo različne živalske vrste, kot so: medvedi, jazbeci, lisice in kune. V preteklosti pa so pri nas živeli danes že izumrli jamski medvedi. Jamski medved je najznačilnejša živalska ledenodobna vrsta pri nas. Izumrl naj bi pred približno 20.000 leti. V primerjavi z današnjim

8	4	13	15
---	---	----	----

 medvedom je bil večji in težji. Odrasel samec je bil težak tudi do 600 kg. Znanstveniki po analizi zobovja predvidevajo, da je bil jamski medved izključno rastlinojeda žival. Ali veste, da je živel v času neandertalca in kromanjonca? Dokaz za to so v isti jami odkrita okostja jamskega medveda in kamnito orodje pračloveka.

Jamski medved.
Foto: Miha Dolenc.

V jamskih plasteh najdemo dokaze o bivanju neandertalca pri nas. Med njimi so najštevilnejši kamnito orodje, orožje in jamska ognjišča. Neandertalci so lovili divje živali, kot so ptice, zajci, jelenjad in govedo. Bili so nomadi, saj so svoj plen lovili in se za njim premikali na različna območja. Za lov so uporabljali preprosto kamnito orožje iz različnih kamnin, kosti, rogovja ali lesa. Pred slabim vremenom in tudi pred sovražniki so se zatekali v jame in spodmole. Najbolj znani arheološki najdišči, kjer so ohranjeni sledovi življenja neandertalca pri nas, sta

2	3	11	16	7
---	---	----	----	---

 spodmol in Divje babe.

Ilustracija Marko Zorovič.
Vir: Arhiv Notranjski muzej Postojna.

4. Jama kot slikarska podlaga

Jamske poslikave so bile povečini odkrite v

18	4	13
----	---	----

 in Franciji. Slikarije so pogosto prikazovale velike divje živali, odtise človeških rok in druge oblike. Za risanje so praljudje uporabljali naravna barvila, kot sta okra in oglje. Ali veste, da imamo v Sloveniji ohranjeno risbo na jamski steni? V jami Bestažovca ali Perkova pečina so našli vsaj 7000 let staro jamsko slikarijo, ki je bila narisana z naravno barvo – okro. Slika je sestavljena iz daljših in krajših temno rdečih črt. Pomen risbe še sedaj ostaja neznan.

Jamska poslikava v Altamiri.
Vir: Wikimedia Commons.

5. Grad pred jamo

V vasici Predjama se nahaja Grad Jama ali Predjamski grad. Grad je postavljen pod skalni obok previsne stene, v vznožju katere je ponor potoka Lokev. Po legendi se imenuje tudi Orlovsko gnezdo roparskega viteza

3	8			15	
---	---	--	--	----	--

 Predjamskega. Začetki postavitve utrjene kamnite stavbe segajo v 12. stoletje. Grad, ki ga poznamo danes, je dobil svojo podobo v 16. stoletju. Ob obnovi gradu so v kleti stavbe arheologi našli zlate in srebrne predmete. Odkrili so Predjamski zaklad, ki šteje 10 predmetov. Zaklad hrani Notranjski muzej Postojna.

6. Jama kot sveti prostor

Jame so skozi zgodovino vedno vzbujale v človeku nadnaravno, nepojasnjeno moč. V prazgodovini je vanje risal jamske slikarije, ki naj bi bile del obredov. Bile pa so lahko tudi prostori za daritve in pokope umrlih ljudi. Že grška mitologija pozna mite, ki so pripovedovali, da se je v jami rodil bog Zevs, poglavar vseh bogov, v rimskem času pa so z obredi v jamah častili boga Mitro. Tako lahko v nekaterih jamah najdemo različne oljenke, ki bi lahko bile del obredov. Tudi krščanstvo je ponekod uporabljalo podzemna svetišča, med najbolj znanimi je Sveta jama pri Socerbu. Tam je še danes edina podzemna

3	8		3	
---	---	--	---	--

 v Sloveniji.

7. Jame v Sloveniji

V Sloveniji imamo preko 11.000 jam, kar nekaj jih je tudi turističnih. Za prvo turistično jamo velja 841 m dolga

13	16		13	
----	----	--	----	--

. Prve zapise njenih obiskovalcev najdemo v vpisni knjigi iz leta 1821. Nahaja se med Divačo in

Sežano. Edine jame v Sloveniji, ki so na seznamu svetovne naravne dediščine Unesco, so Škocjanske jame, katere je izdolbla reka Reka. Križna jama meri 8273 metrov v dolžino in velja za najpomembnejše najdišče fosilnih ostankov jamskega medveda. Ali ste vedeli, da je do sedaj znana in registrirana skupna dolžina jamskih rogov v Sloveniji preko 886 km, skupna globina pa preko 289 km?

8. Postojnska jama

Jamski sistem Postojnske jame je drugi najdaljši v Sloveniji. Jama je izklesala reka ponikalnica – Pivka. Reka Pivka je pronicala skozi apnenčasto površje in skozi tisočletja ustvarila najbolj znano jamo v Sloveniji. Stalna temperatura v jami se giblje med 8 in 10 °C. V jami so našli preko 100 vrst jamskih živali. Leta 1884 je bila v jami vzpostavljena električna osvetljava, ki je bila med prvimi na svetu. Postojnska jama je najbolj obiskana

11	12	8	13	9	11			
----	----	---	----	---	----	--	--	--

 jama v Sloveniji, saj jo letno obiše okrog 700.000 obiskovalcev.

Viri:

Čuk, A., Peršič, M., 2015 (ur.). Muzej krasa = Karst Museum: vodnik stalne razstave. Zavod Znanje Postojna, OE Notranjski muzej Postojna.

KONČNO GESLO:

16	4	12	2	13	15	4	13	17	11	3				
18	8	3	18	8	7	9	11	3	2	3	9	3	19	3

naših kraških kmetov,
ljubim jih, o bolj jih ljubim
od vas, meščanskih poetov.

.....
Ime in priimek

.....
Ime OŠ

.....
Naslov OŠ ali domači naslov

Rešitev oddaj v svoji knjižnici ali jo pošlji na naslov:
**MKL, Pionirska – center za mladinsko
književnost in knjižničarstvo,
Kersnikova 2, 1000 Ljubljana**
»Za MEGA kviz«

